

**СИСТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК
ЗМІСТУ**

Тернопіль
2024

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Кафедра української літератури та теорії літератури
Науково-дослідна лабораторія франкознавства

УДК 821.161.2-93.09:050.48"1922/1923"

С 47

*Рекомендовано до друку Вченою радою Дрогобицького державного
педагогічного університету ім. І.Франка (Протокол №1 від 25 січня 2024 р.)*

Укладач:

Наталя Славич

Відповідальний редактор:

Олег Баган

Рецензенти:

Мар'яна Комариця, доктор філологічних наук, Львівська національна
наукова бібліотека ім. В.Стефаника

Ігор Розлуцький, кандидат філологічних наук, доцент кафедри укра-
їнської літератури та теорії літератури ДДПУ ім. І.Франка

Літературний журнал «Веселка» (1922–1923): Систематич-
С 47 **ний покажчик змісту** / Укладач Н.Славич; відп. ред. О.Баган. Терно-
піль: Видавництво «Крила», 2024. 136 с.

ISBN 978-617-7916-49-8

Покажчик розриває зміст українського еміграційного таборового літературного журналу «Веселка», який виходив у польському м. Каліш впродовж 1922 – 1923 рр. і став певним етапом у розвитку нової культурної свідомості українства. Видання виходило за фінансової підтримки українських політичних і військових провідників, які опинилися за кордоном через московську окупацію України в 1920 р. У журналі друкувалися як нові емігранти, так і автори із Наддніпрянщини та Галичини. Він став першою поважною літературною трибуною для знакових письменників першої хвилі еміграції: Є.Маланюка, Ю.Даргагана, М.Гриви (М. Загрівного), М.Осики (М.Островерхи), М.Чирського. Зміст журналу подано за жанрово-тематичним наповненням: поезія, проза, переклади, драматургія, гумор, спогади, літературна критика та есеїстика, публіцистика, бібліографія.

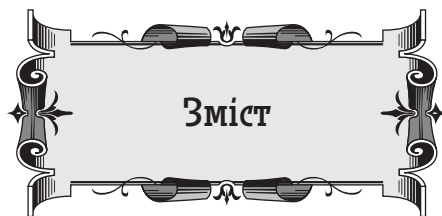
Видання адресоване літературознавцям, культурологам, історикам та всім шанувальникам українського художнього слова.

© Славич Н., укл., 2024

© Баган О., відп. ред., 2024

© Видавництво «Крила», 2024

ISBN 978-617-7916-49-8

<i>Олег Баган, Наталя Славич. Літературний журнал «Веселка» і його місце в українській еміграційній культурі</i>	4
<i>Від укладача</i>	32
Поезія	35
Проза	55
Драматургія	59
Гумор	60
Переклади	61
Спогади	64
Літературознавство, критика, есеїстика	65
Публіцистика	69
Бібліографія	71
<i>Біографи авторів «Веселки»</i>	75
Додаток	
Є.Маланюк. Павло Тичина	110
Є.Маланюк. «SKAMANDER», miesiecznik poetycki. 1922–1923 рр. Варшава [Рецензія]	120
Іменний покажчик	124

Олег Баган,

orcid.org/0000-0002-8414-0670

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури
і теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. І.Франка

Наталя Славич,

orcid.org/0000-0002-1822-1886

аспірант кафедри української літератури і теорії літератури
Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка

Після 1920-го року для сотень тисяч українців наставала кардинально нова пора – ситуація велетенської хвилі політичної еміграції, коли через окупацію більшої частини України більшовицькими військами для них єдиним порятунком стало життя за кордоном. Основою цієї міграції були вояки Армії УНР, які покидали Батьківщину з великим болем після майже трьох років запеклої боротьби з ворогом. Цей ісход, який отримав і своє цікаве літературне тлумачення, насправді означав дуже багато, адже він відкривав широку дорогу для становлення нового покоління передусім **національної інтелігенції**, яка в суспільно-політичних умовах Середньої Європи отримала можливість самоутвердження й розвитку.

Попри трагічність ситуації вигнання, десятки тисяч українців почали здобувати якісну освіту в європейських школах і університетах. Вони відкривали перед собою простір малознаної, але високої європейської культури. Їхнє життя сповнилося патріотичним горінням, адже кожен прагнув довести, насамперед самому собі, що він втратив Батьківщину у вимірі фізичному, але зберіг її високий ідеал у своєму серці. Відтак наступна міжвоєнна доба – 1920–1930-і роки – стала для цієї генерації періодом яскравого самоствердження.

Симон Петлюра, політичний і військовий лідер УНР періоду Директорії, у брошурі «Сучасна українська еміграція і її завдання» (1923) так визначав масштаби «великого ісходу»: «Українська еміграція опинилася після переходу українського війська через р. Збруч 21 листопада 1920 року у великому числі поза межами своєї Батьківщини. В одній тільки Польщі нашої еміграції з Великої України не менше, ніж 35 тисяч. Кількість українців, що примушена була покинути Рідний Край одночасно з московською Добровольчеською армією, так само доходить до 30 тисяч. Коли додати до цих чисел тих українців, що емігрували до Румунії, а також і тих, що на протязі 1921–1922 років вивтікали з України за кордон, то загальне число українських емігрантів не буде перевищувати поважну цифру – 100 000 людей.

...Найбільше число емігрантів наших осіло в державах, суміжних з Україною, а саме в Польщі і Румунії, а також в Болгарії. Поважна кількість їх в Сербії розташувалась. Маються значні колонії емігрантів-українців в Чехо-Словаччині, в Туреччині, Німеччині та Австрії. Менші колонії в Угорщині, Франції, Бельгії. Хвилі української еміграції докотились і до Єгипту, як Північної, так і Південної Америки...» [23, с. 231–232].

За узагальненням Леоніда Куценка, «Еміграція ставить перед собою нові завдання:

- не зникнути як спільність, не засимілюватися державами, що прийняли її;
- стати духовним центром України в зарубіжжі;
- стверджувати ідею України, ідею державності;
- творити в еміграції те, чого не можна зробити на материковій Україні» [17, с. 100].

Сучасні українські історики дещо скоригували цифри, наведені С. Петлюрою, хоча в загальних рисах вони відображають реальність [11], [12], [22], [25], [26], [28], [29]. Так, Володимир Трощинський у спеціальному дослідженні про долю української еміграції післяреволюційної доби пише: «Згідно з даними польських державних реєстраційних органів, загальна кількість української еміграції в цій країні в кінці 1920 року складала 43 тис. осіб». При цьому вчений покликався на публікацію у «Вістях Українського Центрального комітету в Польщі» за 1928 р. [29, с.20]. У Румунії вчений нараховував бл. 3 тис. емігрантів [29, с.20]. Загалом велика частина українських мігрантів намагалася перебратися до країн Заходу, зокрема до США і Канади, тому їхні соціальні потоки постійно змінювалися. Тож встановити докладні цифри українського розселення в країнах Центральної Європи доволі складно.

В.Трощинський так описує загальну картину переселення: «Польський кордон перейшли основні військові частини УНР: 6-а дивізія на чолі з генералом М.Безручком, 3-тя дивізія на чолі з генералом О.Удовиченком, Волинська дивізія на чолі з генералом О.Загородським, Київська дивізія на чолі з генералом Ю.Тютюнником, Запорізька дивізія на чолі з генералом Г.Базильським, Херсонська дивізія на чолі з генералом А.Пузицьким і

окрема кінна дивізія на чолі з генералом І.Омеляновичем-Павленком. До Румунії дісталась 2-га кулеметна бригада під командуванням полковника Г.Порохівського [29, с. 20-21].

Велика кількість воїнів Армії УНР була розселена в спеціальні табори на території Польщі. Головні з таких були в містах Каліш, Щипйорно, Ланьцут, Пйонтркув, Ланьцут, Вадовіце, Стшалкув, Александрув-Куявські.

Тож на самому початку цього періоду була страшна драма таборового життя, яке приблизно вкладалося у 1920–1924 рр. Кожен з таких таборів являв собою певний замкнутий простір. Ось як описано це в одному зі спогадів учасника цієї повільної трагедії національної еліти (із спогаду Євгена Маланюка, знайденого в архіві письменника Леонідом Куценком): «Займає він [табір у Каліші] рівну площу в 7-8 десятин землі з піщаним ґрунтом. Увесь табір обнесено з трьох боків дротяною загорожею чотири аршини заввишки, а з четвертого боку дощатим навісом, під яким міститься майно таборових стаєнь. Докола табору ніде нема лісів. В самому таборі теж немає рослин» [17, с. 98].

Дослідник таборової літератури Микола Крупач пише так про цю ситуацію: «Умови проживання в поселеннях такого типу були надзвичайно важкими. Табори, як правило, були обгороджені колючим дротом, що надзвичайно негативно впливало на – і так пригнічений поразкою – психологічний стан інтернованих. Помешкання в таборах були абсолютно не при звичаєні для умов тривалого перебування, і тому побутові проблеми тут виникали повсякчасно. Найважче було пробути зиму 1920-1921 рр. Холод і голод – два найстрашніші вороги інтернованих – які в цей час забрали життя тисяч відданих захисників української державності». [15, с. 268].